

שיחת מורינו המשגיח הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שליט"א

זמן מתן תורתנו בשנה הזו

שלום רב לכם אחיי ורעיי, בני הישיבה הקדושה, יש תשוקה להיפגש כבר פנים אל פנים, אך בינתיים, לפי האפשרויות, 'קול דברים אתם שומעים', נתחזק בעזרת ה' יתברך לקיים את חובתנו בעולמנו.

נקדים מדברי הרמב"ם שצריכים לדעת אותו בתקופה שלנו, שמענו את זה מהמשגיח זכרוננו לברכה. הרמב"ם באגרת תימן כותב, היה זה בזמן גזירת השמד, והוא כותב כך, "מה שאמרת שדעת קצת בני עמנו נעדרה ונתבלבלה ונעה לבכם, והתחדש להם ספק ונתעלפה סברתם, וקצת לא סרו מאמונתם ולא נתעלפו ולא חרדו זה לזה", אומר הרמב"ם, "דבר זה כבר קדם על ידי דניאל ע"ה, כמו שהודיענו הבורא, כי בהאריך לנו הימים בגלותנו ובבא הצרות עלינו יצאו רבים מן הדת ויתחדש להם ספק ויטעו, וסיבה זו תהיה בראותם דלדולנו ותוקף יד מוננו והתגברותם עלינו, וקצתם לא יתחדש להם ספק ולא תתבלבל סברתם", הוא אומר שאת הדבר הזה, הקב"ה כבר הודיע לנו מראש על ידי דניאל, מה שעתיד להיות בתקופה האחרונה, בעקבתא דמשיחא, "שנאמר (דניאל יב, י) 'יִתְּבָרְרוּ וְיִתְּלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רָשָׁעִים וְהַמְּשָׁפִּלִים יָבִינוּ'", כתוב כאן שיהיה מצב כזה של 'בירור' - 'יִתְּבָרְרוּ וְיִתְּלַבְּנוּ', זו תהיה תקופה של 'בירור', 'וְיִצְרְפוּ רַבִּים' - כך יִצְרְפוּ, כמו שמצרפים זהב וכסף כדי שיהיה נקי, 'וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁעִים' ולא יבינו כל רשעים, אבל 'וְהַמְּשָׁפִּלִים יָבִינוּ'. אומר הרמב"ם, "והוסיף לבאר לנו שאפילו המשכילים ההמה, והמבינים שעברו עליהם צרות, ועמדו כנגדם ונשאר באמונתם בה' ובמשה עבדו, עדיין יעברו עליהם צרות קשות ורעות יותר מן הראשונות שעמדו כנגדם, עד שיתחדש להם ספק ויטעו ויתעו, עד שלא יתבאר להם כי אם מעט מזער, כמו שאמר (שם יא, לה) 'וּמִן הַמְּשָׁפִּלִים יִפְּשְׁלוּ לִצְרוֹף בָּהֶם וּלְבָרֵר וּלְלַבֵּן עַד עֵת קֵץ כִּי עוֹד לְמוֹעֵד'".

הרמב"ם כותב כאן, ובקלם היו מביאים את זה, ושמענו את זה מהמשגיח זכרוננו לברכה, שהתקופה שלנו היא 'תקופת הבירור', הקב"ה עושה 'בירור' לכלל ישראל, הקב"ה עושה ניסיונות לכלל ישראל, כל מיני קשיים, כדי ש'המשכילים יבינו', 'המשכילים' הם אלו שבאמת רוצים ואלו שבאמת מבינים, שהם ישארו. ולא צריך להיבהל מכך שרבים עזבו את הדת, וכמו שהרמב"ם מביא, שיהיו שיתבלבלו, כי זהו ה'בירור', ולא כולם זוכים, יתבררו ויתלבנו רבים - והמשכילים יבינו. ואומר הרמב"ם, לא רק זה, אלא אפילו לאחר ה'בירור', וישארו 'המשכילים' שלא יתבלבלו, 'והמבינים שעברו עליהם צרות ועמדו כנגדם ונשאר באמונתם בה' ובמשה עבדו, עדיין יעברו עליהם צרות קשות ורעות יותר מן הראשונות שעמדו כנגדם, עד שיתחדש להם ספק ויטעו ויתעו, עד שלא יתבאר להם כי אם מעט מזער'

- לא ישארו רק מעט מזער, כמו שנאמר **ומן המשכילים יכשלו** - 'המשכילים' האלו שנאמר עליהם 'והמשכילים יבינו', הם 'יכשלו', לצרוף בהם ולברר וללבן עד עת קץ עד שתבוא הגאולה **כי עוד למועד**. בקלם הביאו את זה, ושמענו מהמשגיח זכרוננו לברכה, שזו התקופה של עכשיו, תקופה של ה'בירור'. וממילא, בתקופה כזו, צריכים להתחזק כדי לעמוד בניסיון ולהישאר מבורר. ובאמת כל התקופה שלנו, היא תקופה של עקבתא דמשיחא - תקופה של 'בירור'.

ועתה, בשנה הזו, בתקופה הזו, יש לנו עוד סוג של 'בירור', תקופה של 'בירור' שאין לנו את הכלים ואת הסיוע, מה שאנו צריכים לתורה ולעבודת ה' יתברך, וכל אחד צריך לעבוד עם הכחות שלו ועם המהלכים שלו. והבאנו כבר כמה פעמים, בשנת תש"פ יש רמז **תהא שנת פנימיות**, וזו כל העבודה שלנו, להתחזק בפנימיות, וכך לגדול וכך להצליח - 'והמשכילים יבינו'.

וברוך ה', באמת זהו קידוש ה' גדול, חששנו כיצד יעברו את 'ליל הסדר' עם שינויים לא כמו שרגילים, וב"ה, הרבה הרבה בני תורה התחזקו, וכולם אומרים שהיה להם 'פסח' מיוחד, עם עבודה פנימית, והיו להם אף דברים שאין בכל שנה. וכעת אנו צועדים לקראת 'זמן מתן תורתנו', כבר עברנו בספירה ארבעים יום, ואנחנו מתקרבים ל'זמן מתן תורתנו'. ועכשיו זהו ה'בירור' הנוסף שיהיה, איך נעבור את 'זמן מתן תורתנו', איך נחליץ חושים להתחזק לעבוד עם פנימיות נכונה, באוירה טובה, ברוממות ובהצלחה, את 'זמן מתן תורתנו', כי בזכות שעוברים כראוי את 'זמן מתן תורתנו', הכח של זה מאיר לכל השנה. זו העבודה של עכשיו, להכין את עצמו להתחזק, כל אחד עם כל הכחות שלו, עם ההבנות שלו, עם המחשבות שלו ועם הלימודים שלו. כדי להגיע למצב שנעבור כל אחד, כפי כחותיו, עם אהבת התורה הנכונה, את 'זמן מתן תורתנו'.

ונזכור מה שכותב הרמב"ן בפרשת אחרי (ויקרא יח, ד), **"ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם"**, החיות שמקבלים מהתורה ומהמצוות, זה תלוי באדם, איך שהוא מכין את עצמו, כך הוא מקבל את החיות. אומר הרמב"ן, כתוב בתורה 'וחי בהם' - יש כל מיני 'חיים'. דבר ראשון, יש 'חיים' בעולם הזה, שהחיים בעולם הזה מסודרים ונותנים לאדם לקיים את התורה - 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. מה הפשט 'עץ חיים', צריכים לדעת שהתורה היא 'חיים', וכמו שאומר רבי חיים מוולאז'ין (אבות סו"פ ו) שיש 'תומכיה מאושר', יש כאלו שלא מרגישים שהתורה היא 'חיים', אלא הם רק תומכים את התורה, והקב"ה יתן להם שכר, אבל לא ניגשים כך לתורה, אלא לתורה צריכים לגשת עם 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. והלשון של הרמב"ן הוא, שיש מצב כזה שהאדם מקיים את הדינים האמורים בפרשת משפטים ובכל התורה, **"ולכך יאמר 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם'"**, כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ושלום האדם, **ושלא יזיק איש את רעהו ולא ימיתנו"**, על ידי שמקיימים את התורה, יש חיים צודקים, חיים של מוסריות, והרבה מדות טובות שיש בעולם באו מהתורה. זו דרגה אחת של 'וחי בהם'.

אבל יש דרגה נוספת של 'וחי בהם', מה שחז"ל אומרים, **"וחי בהם - ולא שימות בהם"**, ללמד על פקוח נפש שדוחה את השבת והמצוות, לא רק שצורת החיים בעולם הזה תצליח

על ידי התורה, אלא יש חיות וצרכים לשמור את החיות, וזה למעלה מן הכל, 'וחי בהם' - ולא שימות בהם'. ויש עוד דרגה, כתוב בחז"ל, "וחי בהם - לעולם הבא, אם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת", אלא 'וחי בהם' הפשט 'לעולם הבא'. אומר הרמב"ן, "ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם", החיות שמקבלים במצוות, היא לפי הגישה שניגשים אל המצוות. וכמו שאמר קודם, אם אדם ניגש אל התורה והמצוות כיון שכך אפשר לחיות בעולם הזה חיים יותר מוסריים ויותר נעלים, זה יפה מאד, זו דרגה אחת. ויש אדם שיודע שזו זכות החיות שלו. ויש אדם שיודע שאלו חיי ה'נצח' שלו. אומר הרמב"ן, לפי איך שהוא ניגש, כך הוא מקבל, "כי העושה המצוות שלא לשמן על מנת לקבל פרס", אם אדם עושה את המצוות על מנת לקבל שכר בעולם הזה, אזי "יחיה בהן בעולם הזה ימים רבים בעושר ובנכסים וכבוד, ועל זה נאמר 'בשמאלה עושר וכבוד'". ואם אדם עושה את המצוות כדי לזכות בהם לעולם הבא, אזי "זוכים בכוונתם להנצל ממשפטי הרשעים ונפשם בטוב תלין". ויש דרגה יותר גבוהה, "העוסקין במצוות מאהבה כדין וכראוי עם עסקי העולם הזה", אזי "יזכו בעולם הזה לחיים טובים כמנהג העולם ולחיי העולם הבא זכותם שלמה שם". ויש כאלו שעוזבים הכל וחושבים רק על התורה והמצוות, והם זוכים לדרגה יותר גדולה.

כלומר, בשעה שניגשים לתורה, ל'זמן מתן תורתנו', עם איזה 'זמן מתן תורתנו' אנחנו ניפגש, זה תלוי כל אחד לפי ההכנה שלו, לפי המצב שלו והשאיפה שלו. כולם נכנסים ל'שבועות' אותו דבר, אבל לא יוצאים אותו דבר, תלוי איך שאדם מכין את עצמו, כך מקבלים את ה'אור' של היום הזה. ויש בזה דרגות. דבר ראשון, צריכים לדעת, 'עץ חיים' היא למחזיקים בה', מדובר כאן על ה'חיים' שלנו, ואפילו עצם הדבר של 'חיים' בעולם הזה, חיים מוצלחים, ולא חיים של בהמות, ולא חיים של חיות ולא חיים של פראים, אבל זו דרגה פחותה. יש דרגה יותר גבוהה של שכר בעולם הזה - 'משמאלה עושר וכבוד'. ויש דרגה של שכר בעולם הבא - 'אורך ימים בימינה'. ויש עוד דרגה בעולם הבא, יראה ואהבת ודבקות. יש כמה מדרגות.

בשעה שאנחנו ניגשים ל'זמן מתן תורתנו', אנחנו צריכים להכין את עצמנו, מה אנחנו מחפשים בחיים, מה אנחנו מכירים בתורה, כך נקבל את מה שאנחנו מחפשים. וכפי שנבנה בעצמנו, לאט לאט, מחשבה אחר מחשבה, מהי התורה, מה אנחנו מחפשים וכמה התורה היא החיים שלנו, כך נזכה ל'אור' של הימים האלו.

הלשון של הרמח"ל בדרך ה', כשהוא מדבר על עבודת ה', הוא כותב (חלק ב סוף פרק ב) "פרט אחד עיקרי מאד יש בזה הענין, והוא, כי הנה בקיבוץ השלימים שזכרנו" כלומר, העולם הבא, "שיהיה לעתיד לבא, אין הכוונה שיהיו כלם במדרגה אחת ובמעלה אחת וישיגו השגה אחת" לא שבעולם הבא כולם יהיו דבר אחד, "אך הדבר הוא, שהנה שיערה החכמה העליונה עד היכן יכול להגיע הקצה האחרון" מהו ה'מינימום' שצריך כדי לזכות ל'נצח' לעולם הבא, "פירוש, השיעור היותר פחות שבהתדבקות בו יתברך וההנאה בשלימותו" מהו ה'מינימום' של הידבקות בו יתברך וההנאה בשלימותו. "שכל מי שמעשיו יגיע לפחות אל השיעור הקטן ההוא, כבר יוכל לימנות בקיבוץ הזה שזכרנו, ויהיה מן הנשארים לנצחיות להתענג בו. אך מי שאפילו לזה לא יגיע, הנה זה יהיה נדחה לגמרי

ואובד. ואמנם כל מי שיזכה יותר, הנה יהיה בקיבוץ עצמו יותר גדול ויותר עליון". מי שמכין את עצמו יותר, כך בקיבוץ ההוא - בעולם השלימות, הוא יזכה לדרגה יותר גדולה.

והוא אומר שהכלל הוא, "והיה מעומק עצתו יתברך, שיהיה האדם עצמו בעל טובו לגמרי" שהוא עושה בעצמו את הטוב שלו, "בין בכלל בין בפרט. פירוש, שלא די שלא יזכה לטוב אלא אחר שהשיגו בעמלו", לא רק שבאופן כללי האדם צריך לעבוד כדי לזכות, "אלא אפילו פרט החלק שיותן לו" איזו מדרגה הוא יקבל, "לא יהיה אלא כפי מעשיו בדקדוק", איזו מדרגה זוכים בתורה ובעבודה ב'נצח', הכל תלוי 'כפי מעשיו בדקדוק'. "ונמצא, שלא יהיה האדם במדרגה, זולת מה שבחר ושם הוא עצמו את עצמו בה", האדם יהיה רק במדרגה שהוא בחר והוא שם בעצמו את עצמו שם, "וכבר ימצאו בקיבוץ ההוא עליונים ותחתונים, גדולים וקטנים" יש שם עליונים ותחתונים - גדולים וקטנים, "אבל לא יהיה לגובה מעלת האדם ושפלותה, לגדלה ולקטנותה, סבה אחרת אלא הוא עצמו", מה שקובע את המדרגה והשלימות ב'נצח', זה רק הוא בעצמו, "באופן שלא יהיה לו תרעומת על אחר כלל". כל הכלים שיש לאדם, כלים יותר טובים וכלים פחות טובים, הכל הם כלים לעבודה, אבל 'למעשה' זוכים לפי העבודה, וכל אחד, הוא בעצמו הסיבה למה שהוא יקבל.

גם בשעה שאנחנו מגיעים ל'שבועות' - ל'זמן מתן תורתנו', יש בזה מדרגות מדרגות, והמדרגות שמקבלים ב'זמן מתן תורתנו', הם מה שהאדם בבחירה שלו ובעבודה שלו בעצמו, הוא מכין את עצמו לזכות ל'אור' של 'זמן מתן תורתנו', כפי המדרגה, כך הוא יזכה. יש מדרגות מדרגות.

וכמו שכתוב במסילת ישרים (פרק יג) שהאומה כולה אינה יכולה להיות במדרגה אחת, כי אומה מורכבת ממדרגות מדרגות, אבל אם אדם עושה מה שהוא יכול, והוא אינו יכול להגיע ליותר מכך, אזי 'יבואו אלה ויכפרו על אלה' - יש יחידי סגולה שהם מוצלחים והם זוכים יותר, והם יכפרו עליו, והוא יזכה על ידם לאהבתו יתברך ולהשאת שכינתו. אבל כמובן, הכל זה רק אם הוא רוצה להגיע למדרגה הגדולה אלא שהוא אינו מצליח, אזי יש תיקון - 'יבואו אלה ויכפרו על אלה', אבל אם הוא מסתפק במדרגה הקטנה, אם כן הוא לא יקבל יותר ממה שהוא רוצה.

אם כן, בשעה שאנחנו מגיעים ל'זמן מתן תורתנו', אנחנו צריכים להכין את עצמנו להכרה ולהבנה, לשאיפה ולתשוקה, ובשמחה, לדעת מה זה נקרא 'זמן מתן תורתנו', כי יש בזה מדרגות מדרגות.

אנחנו אומרים כל יום ב'ברכת התורה', "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו", בלימוד התורה הקדושה צריך שתהיה 'עריבות', ואי אפשר להתחבר עם התורה בלי 'עריבות', כי ה'עריבות' מכניסה את התורה באיברים של האדם, עד שהתורה נעשית חלק ממנו, ולכן מבקשים מהקב"ה 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו'. ואחרי כן אומרים, "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה", וכי זהו עוד דבר, הרי זה סטייה ממה שאומרים קודם, אלא הפשט הוא, הכל 'עריבות', רק יש דרגות ב'עריבות', יש אחד שה'עריבות' שלו היא ב'דברי תורתך' עצמם, ויש אחד שה'עריבות' שלו יותר גבוהה, 'יודעי שמך', 'לומדי תורתך לשמה', על ידי התורה

הוא מתקרב להקב"ה ויודע מה זה הקב"ה, זו ה'עריבות' שלו. וכל אחד זוכה לפי ה'עריבות' שלו, כפי מה שהוא מכין את עצמו. ועל זה מתפללים שנזכה למדרגה הכי גדולה של 'עריבות'.

וכשנתבונן במדרגות שצריכים להגיע אליהם, דבר ראשון צריכים לזכור, שב'זמן מתן תורתנו' צריכים לחשוב על כל התורה כולה ולא רק על חצי תורה, לא רק על התורה שמורגלים בה אלא על התורה כפי שהיא ניתנה בסיני, צריכים לחשוב על כל התורה כולה כפי שהיא ניתנה בסיני, שהרי זו התורה שאנחנו רוצים לקבל עכשיו ב'זמן מתן תורתנו', ובזה אנחנו שמחים.

החובות הלבבות בשער חשבון הנפש (פרק ג, החשבון התשיעי) מחלק את העבודה שבתורה לשלשה חלקים, הוא אומר שיש בתורה מצוות של חובת הלבבות בלבד, ופירוש, התבוננות באמונה, באהבה, ביראה, בבטחון, בטהרת הלב וכדומה. ויש בתורה מצוות של חובת האיברים, יש הרבה מצוות שהם מצוות מעשיות. ויש בתורה מצוות המורכבות מחובת הלבבות וחובת האיברים יחד, כמו תורה ותפילה, ועוד מצוות המורכבות מ'לב' ו'מעשה' ביחד. אבל בשער עבודת האלוקים (פרק ד) הוא מביא רק שתי דרגות, הוא אומר שיש בתורה חובת הלבבות, ויש בתורה חובת הלבבות יחד עם האיברים, ומדוע הוא לא כותב את הדרגה של חובת האיברים בלבד. אלא הוא מגלה כאן בהמשך את הסוד, שאע"פ שיש בתורה מצוות מעשיות, אבל יש תנאי ש'מצוות צריכות כוונה', צריכים לעשות את המצוות בשביל עבודת ה', להכין קודם את הלב, לעשות את המצוות כדי לגדלו ולרוממו ולהודות לו ולשבחו על גודל טובותיו, הכל זה רק 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי' - עושים את המצוות המעשיות בשביל הרבש"ע, מכירים את גדלות ה' יתברך ומכירים טובה להקב"ה. וכל זה, לפני המעשה, לפני המעשה צריכים שיהיה 'לב' לעבודת ה', צריכים שיהיה 'לב' להשתייך לפנימיות של המצוות, אבל בשעת המעשה עצמו, יש רק המעשה לבד.

בשעה שמגיעים ל'זמן מתן תורתנו', צריכים לזכור שבתורה יש שלשה חלקים, וצריכים לקבל את כל התורה כולה. יש רמ"ח 'עשה' ושס"ה 'לא תעשה', ויש לנו ש"ס, וש"ס פירוש, כל מצוה שיש בתורה יש עליה סוגיא או פרק בש"ס, לפרש את הגדרים והיסודות של הדברים. וצריכים לקבל את כל הרמ"ח ושס"ה עם ה'תורה' שלהם, ולהשתדל לשאוף לכל התורה כולה, לכל חלקי התורה. זה הדבר הראשון.

אבל יש עוד עומק בדברים, יש דרגה בלימוד התורה שנקראת "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, שהמאור שבה מחזירן למוטב", ומבאר את זה היטב הרמח"ל בדרך ה' (חלק ד סוף פרק ב), הוא אומר שאין תנאים ל'המאור שבה מחזירן למוטב', אלא אפילו הרשעים, אלו שאינם ראויים ואלו הרחוקים, אם הם עוסקים בתורה, יש סוד בתורה ש'המאור שבה מחזירן למוטב', וכותב הרמח"ל, "רז גדול גלו לנו החכמים ז"ל, שאילו לא היו הרשעים עוזבים את תלמוד התורה, סוף שהיו חוזרים למוטב, כי אע"פ שאין בכחם להמשיך שום המשך" של קדושה "מלפניו יתברך, כבר דברי התורה בעצמם מקודשים ועומדים מצד עצמם" דברי התורה בעצמם הם קדושים, "עד שבהתמיד העסק בהם, יגיע מהם פעם אחר

פעם קצת התעוררות, וכמו דמות הארה קטנה שבקטנות, אל העוסק בם, שסוף סוף תגבר עליו ותחזירו למוטב", יש מדרגה 'מינימלית', שאפילו הרשעים שאינם ראויים לקדושת התורה, אבל אם הם עוסקים בתורה בהתמדה, אזי "הוא מה שכתבו ז"ל, הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה מחזירן למוטב", 'המאור שבה' מה שיש בדברי התורה 'מחזירן למוטב'.

זו דרגה שעליה אנחנו נשענים, 'המאור שבה מחזירן למוטב' - עצם הלימוד התורה הקדושה. וכמו שכותב רש"י בתחילת פרשת האזינו (דברים לב,ב) "כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב - מה הרוחות הללו מחזיקין את העשבים ומגדלין אותם, אף דברי תורה מגדלין את לומדיהן".

ואומר הרמח"ל, יש תנאי אחד, "ואמנם פשוט הוא שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אלא שיתעסק בה לפחות כמי שמתעסק בשאר החכמות", לפחות שיתעסק בלימוד התורה כמו שעוסקים בחכמה, לברר טוב, ולא רק בשביל ההנאה שבדבר, או ההברקה שבדבר, או החשבון שבדבר, אלא באמת לברר את הדברים לאמיתתם, וכמו שעוסקים בחכמה. וכמו שאומר הרמח"ל קודם, שהכח של החכמה הוא ידיעת הדבר שעוסקים בו, לברר את מה שעוסקים בו. אם כן, כשעוסקים בתורה הקדושה ומבררים היטב את המצוות ואת דברי התורה, על זה נאמר 'שהמאור שבה מחזירן למוטב' לאט לאט.

אבל צריכים לדעת שזו לא התורה 'לכתחילה', זו התורה רק 'בדיעבד', יש מדרגה יותר גבוהה בתורה. יש מצוה לזכור 'מעמד הר סיני', ומבאר הרמב"ן בפרשת ואתחנן (דברים ד,ט) מה המטרה לזכור 'מעמד הר סיני', "לזכור מאין באו אליך המצוות", כאשר אנחנו עוסקים בתורה, אנחנו צריכים לזכור מהיכן יש לנו את התורה, לדעת מה הפשט בתורה הקדושה. ולכן צריכים לזכור את 'מעמד הר סיני', עם כל מה שהיה שם, 'קולות וברקים', 'והר סיני עשן כולו', 'ויעל עשנו כעשן הכבשן', 'וההר בוער באש עד לב השמים, חשך ענן וערפל', וכולם היו שם בפחד ואימה, ושמעו את קול ה' 'מתוך האש'. צריכים תמיד לזכור את כל זה כדי לדעת 'מאין באו אליך המצוות', לדעת מה זה 'תורה' ומה זה 'מצוות', לדעת מהיכן זה בא. ואומר הרמב"ן שזה הפשט 'ליראה', כדי שתהיה לנו יראת שמים, כאשר נדע מהיכן זה בא ובאיזה מעמד זה בא.

ונראה מה הפירוש של הדברים, כיצד 'מעמד הר סיני' נותן כבוד אחר לתורה. 'שירת דבורה' מתחילה עם התורה ו'מעמד הר סיני', כמו שכתוב (שופטים ה,ה) "זֶה סִינִי", שואל רש"י (פסוק ד) הרי 'שירת דבורה' זו ההיסטוריה של כלל ישראל וההצלה שהיתה להם, ואם כן כיצד זה קשור ל'סיני', אלא "כך אמרה דבורה, קשה היא התורה לפרוש ממנה, וטובה היא לדבק בה, שהרי במורא ובגבורה נתנה", התורה הרי ניתנה ב'מעמד הר סיני', 'ולכך נמסרו ישראל ביד אויביהם על פרישתם הימנה, וכשהתנדבו לעסוק בה נושעו", כדי לדעת מה קורה עם כלל ישראל, צריכים לדעת מה זה התורה, כיצד היא ניתנה, באיזה הקפדה מהקב"ה ובאיזה מורא היא ניתנה. על ידי שיודעים את הדבר הזה, מבינים ש'לכך נמסרו ישראל ביד אויביהם על פרישתם ממנה'. וכמו שכתוב (דברים יא,טז) "הִשְׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּהּ

לְבַכְכֶּם וְסַרְתֶּם", אם זזים 'משהו' מן התורה, וכמו שאומר שם רש"י שדוד אמר שכיון שגירשו אותו מבית המדרש זה כבר נקרא 'וסרתם' מן התורה, כי 'וסרתם' זה אפילו אם חסר דבר אחד מכל המ"ח קנינים של התורה, אם כן, מיד "וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם". 'על פרישתם הימנה' - בשעה שפורשים מן התורה, אפילו ב'משהו', מגיעות כל מיני צרות רח"ל. אבל, מצד שני, וכשהתנדבו לעסוק בה, כאשר מתנדבים לעסוק בתורה, נושעו, זוכים ל'אמת ואמונה' כזו שאין לאף אומה ולשון.

זאת אומרת ש'מעמד הר סיני' בא להראות את המרכזיות של התורה, כמה כל ההנהגה של הקב"ה עם כלל ישראל היא על פי התורה. וכמו שכתוב (ויקרא כו, ג) "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם", אומר רש"י, "שתהיו עמלים בתורה, הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים", לא רק לשבת וללמוד, אלא 'שתהיו עמלים בתורה', ו'על מנת לשמור ולקיים', בצורה כזו כלל ישראל מקבלים מה שצריכים לקבל בחיים. אבל 'אם לא תשמעו לי' להיות 'עמלים בתורה' ו'על מנת ולקיים', אז ח"ו זה פתח לכל הצרות רח"ל. דבר ראשון, 'מעמד הר סיני' מסביר את ההנהגה של הקב"ה עם כלל ישראל, זה העבר שלנו וזה ההווה שלנו, והכל תלוי ב'דקות', קשה היא התורה לפרוש ממנה אפילו ב'משהו', שהרי ב'מעמד הר סיני' ראינו כמה הקב"ה מקפיד שהתורה תהיה כמו שהיא, בלי שום סילופים, בלי שום 'פרישה' ובלי 'וסרתם'.

כך רש"י אומר, וזהו פשוט אחד בדברי הרמב"ן שצריכים לזכור את 'מעמד הר סיני' כדי לדעת 'מאין באו אליך המצוות', היכן ציונו, ב'מעמד הר סיני'. ולכן כתוב ב'טור' (סימן מז) שצריכים לכוון ב'ברכת התורה' - 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', על 'מעמד הר סיני'. וכי מדוע צריכים לכוון ב'ברכת התורה' על 'מעמד הר סיני', אלא, אם רוצים לומר 'אשר בחר בו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' צריכים להזכיר את 'מעמד הר סיני', שבחר בנו מכל האומות וקרבתו לפני הר סיני. כלומר ש'מעמד הר סיני' הוא הקדמה כיצד לגשת לתורה. אם כן, דבר ראשון, אפשר לפרש כמו רש"י.

אבל הב"ח אומר דבר אחר, הב"ח אומר (שם) שהאש הגדולה שהיתה בהר סיני באה "להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה". זהו עוד דבר, והדברים משלימים זה את זה. זאת אומרת, חוץ מהמאורע של 'מעמד הר סיני', ראו גם את הרוממות של התורה, ראו את 'קדושתה ורוחניותה של התורה', שניתנה לנו התורה רק בצורה כזו - עם ליווי של 'מעמד הר סיני', עם 'קולות וברקים' ו'קול שופר חזק מאד', כך הקב"ה הוריד לנו את התורה לארץ. ולכן לפני שלומדים, ומברכים 'ברכת התורה', צריכים לכוון על 'מעמד הר סיני' - 'להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה'.

ובאמת, זה כתוב ברש"י בפרשת וזאת הברכה, כתוב (דברים לג, ב) "מִיָּמִינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ", ומבאר רש"י שזו התורה שניתנה מתוך האש, "שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה". בשעה שעוסקים בתורה, צריכים לדעת מה היא התורה הקדושה. היה מרגלא בפומיה של הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, הוא היה שואל, שהרי היה צריך להיות כתוב 'מימינו דת אש', שהרי זו 'דת' שניתנה מתוך ה'אש', התואר הוא 'דת' והפועל הוא 'אש', ומדוע כתוב 'מימינו אש דת'. והיה אומר הרב זכרוננו לברכה, שהחפצא של תורה

הוא 'אש', והלבוש של התורה הוא 'דת', מימינו אש דת - זו 'אש' הלבושה ב'דת'. וזה מה שאומר כאן רש"י 'שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה', ולכן היא ניתנה מתוך האש. וכמו שאומר הב"ח, 'להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה'. והתורה הקדושה מולבשת בלבוש של 'דת'. וזה מה שהמלאכים ביקשו 'תנה הודך על השמים', הכוונה על האש של התורה.

צריכים לדעת שהתורה הקדושה - מה שאנחנו רואים, ה'נגלה' של התורה - זהו הלבוש של התורה, אבל בתוך התורה יש אש גדולה, שהיא אש רוחנית נוראה, וזה היה לפני בריאת העולם. וכיצד מבינים את הדבר הזה, הרמח"ל בדרך ה' מבאר את זה, ונשמע היטב במה מדובר כאן. בתחילת חלק רביעי, כשהוא מדבר על תלמוד תורה (פרק ב) הוא אומר דברים נפלאים ונוראים, "בכלל ההשפעות הנשפעות ממנו יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת עליונה מכל ההשפעות", בכל ההשפעות שישנם, יש השפעה אחת שהיא יותר עליונה מכל ההשפעות, "שענינה הוא היותר יקר ומעולה שבכל מה שאפשר שימצא בנמצאים", לא רק שזה יותר יקר ומעולה, אלא זהו ה'מקסימום' ששייך שיימצא בכל הנמצאים - כזה דבר יקר ומעולה, "והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות מעין המציאות האמיתית שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמתת מעלתו יתברך", כזו השפעה שהיא מעין הרבש"ע, "והוא הוא מה שמחלק האדון ית"ש מכבודו ויקרו אל ברואיו", הרי התכלית של ה'נצח' היא 'דביקות', וזו השלימות האמתית, ו'דביקות' הכוונה לקבל מהשלימות של הקב"ה, אם כן, מה שאפשר לקבל מהשלימות של הקב"ה ל'נצח', זה מונח בהשפעה הזו, בהשפעה הזו יש את אותה תכלית שהקב"ה מביא את כלל ישראל לדביקות ולשלימות האמתית. אומר הרמח"ל, "ואמנם קשר הבורא יתברך את השפעתו זאת בענין נברא ממנו יתברך לתכלית זה והוא התורה", כלומר, התורה היא דבר שנברא כדי לזכות להשפעה הגדולה שישנה.

חז"ל קוראים לתורה הקדושה 'בת יחידה', התורה היא בת של הקב"ה, ומי שלומד תורה הוא נהיה חתן של המלך, הוא מתחתן עם הבת של הקב"ה. ומה הפשט 'בת של הקב"ה', 'ברא כרעא דאבוה'. וצריכים לשמוע את העומק של הדברים במה שכתוב שהתורה הקדושה נקראת בת של הקב"ה.

והאמת היא שכך גם זה ב'נגלה' של התורה. ההתגלות הכי גדולה של הקב"ה בעולם, היא בתורה, אין התגלות יותר גדולה של הקב"ה כמו התורה הקדושה, שם מתגלים דרכיו ומדותיו, כל מה שנעשה בעולם וכל התכלית של הבריאה, הכל מונח בתורה הקדושה, התורה היא התגלות של הרבש"ע בעולם. ולכן כתוב שהקב"ה 'משתעשע' עם התורה, כי משתעשעים עם דבר שאוהבים, הקב"ה אוהב את התורה, כי התורה דומה לו, יש בה את ההתגלות הכי גדולה, כביכול. וזה אפילו ב'נגלה' של התורה. אבל יש גם את ה'נסתר' של התורה, כלומר, מה שמונח בתוך הלבוש של ה'דת', וזו ה'אש'. ומה היא הבריאה הזו של ה'אש', הבריאה הזו היא התכלית שעל ידה הקב"ה משפיע ממנו אל נבראים, וכאשר זוכים לזה, זוכים לדביקות בו יתברך. בתורה הקדושה מונח מה שיהיה לעתיד לבא, מונח מה שהקב"ה משפיע, 'נהנים מזיו השכינה' - משפיע ממנו יתברך, כביכול, לאלו שדבקים בו, וזה מונח בתורה הקדושה. ולכן התורה נקראת 'בת של הקב"ה', 'ברא כרעא דאבוה'. וזה מולבש ב'נגלה' של התורה, שזה גם כן ההתגלות של הקב"ה בעולם.

ומדוע הם קשורים אחד בשני, אפשר להבין כמו שאומר הנפש החיים, כתוב בזוהר הקדוש, "מאן דדביק באורייתא דביק בקודשא בריך הוא, ומאן דרחיק מאורייתא רחיק מקודשא בריך הוא", ואומר הנפש החיים, "כי הוא ורצונו חד ומי שדבק ברצונו דבק בו יתברך". כלומר, התורה הקדושה יש בה הרבה מדות טובות, הרבה מעלות נפלאות, הרבה חכמה ועומק, אבל מה עושים כאשר עוסקים בתורה, וכי עוסקים בפילוסופיה או במדות טובות, עוסקים רק בלברר רצון ה', 'החרדים אל דברו - אלו תלמידי חכמים', וכאשר עוסקים לברר רצון ה', על ידי זה מגיעים לכל השלימות שיש בתורה, וכמו שהרמב"ן אומר (בסוף יתרו) שבכל מצוה ומצוה יש הרבה תועלויות לגוף ולנפש. הדרך להגיע לכל זה היא על ידי שעמלים לדעת את רצון ה', כך מגיעים לכל מה שמונח ברצון ה'. כך זה ב'נגלה' של התורה. ואותו דבר, בחלק ה'אש' של התורה, בהשפעה של התורה. כיצד מגיעים להשפעה הגדולה והנוראה שיש בתורה, 'כי הוא ורצונו חד' - על ידי שמתרצים לפני הקב"ה, על ידי שמתחברים לרצון ה', דרך רצון ה' מגיעים להכל. וממילא, על ידי שעוסקים ב'דת' של התורה, ועוסקים ברצון ה', אם כן מתחברים לרצון ה', ובכך זוכים גם ל'אש' של התורה.

הרב שך זכרונו לברכה כותב באחת מן ההקדמות שלו, שלאחר שניתנה לנו התורה, אזי אין דרך להגיע ל'אש' של התורה רק דרך הלבוש של התורה - דרך ה'דת'. אבל המטרה היא לא רק הלבוש, זהו רק הדבר הראשון, אבל כמה שגדולים בלבוש יש עוד דרגה, להגיע ל'אש' של התורה.

ואומר הרמח"ל, שכדי לזכות להשפעה הזו של התורה הקדושה, שהיא מרוממת ומקדשת את האדם, צריכים לעסוק בתורה מתוך אמונה בקדושת התורה, ולעסוק בתורה בכבוד, הרי אין אנו עוסקים סתם בחכמה אלא עוסקים בתורת ה' יתברך, עוסקים בדבר קדוש מאד. וזה צריך לבא לידי ביטוי שלא ללמוד בקלות ראש, וכמו שאנחנו אומרים תמיד, שהדבר הזה הוא 'למעשה' אצלנו, בלימוד ברציפות, שלא להפסיק בלימוד, לגשת בחרדת קודש כאשר עוסקים בתורה, זהו תנאי כדי לזכות להשפעה של התורה.

ועוד תנאי, אומר הרמח"ל, שצריכים ללמוד את התורה על מנת לקיים, 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' - אם אדם לומד את התורה אבל הוא אינו מקבל עול מצוות, עול מלכות שמים למעשה, אזי אין לתורה שלו את הכח שלה. רק כאשר לומדים את התורה עם קבלת עול תורה ועול מצוות, כך זוכים להשפעה של התורה. ואומר הרמח"ל, "ואולם כפי מדריגת המורא ושיעור הכבוד והזהירות בו, כן יהיה שיעור יקר הלימוד ומדריגת ההשפעה הנמשכת על ידו". והוא אומר שלכן כך היה בדורות הראשונים, "מי שמטהר ומקדש עצמו במעשיו, הוא ימשיך בתלמודו השפעה כשיעור ההכנה שהכין את עצמו, וכשיעור שירבה בהכנה כן ירבה יקר התלמוד וכחו. והוא מה שמצינו בחכמים הקדמונים שתורתם היתה מעטירתם כח גדול ונותנת להם מעלה ויקר, מה שלא נמצא בדורות האחרונים", ולמה זה לא נמצא בדורות האחרונים, לא בגלל שלומדים פחות טוב, אלא "מפני יתרון הכנתם על הכנת האחרונים" הם ניגשו לתורה יותר בקדושה, יותר על מנת לקיים, ולכן הם זכו למדרגה אחרת של תורה, "וכבר אמרו על יונתן בן עוזיאל שבשעה שהיה עוסק בתורה כל עוף שהיה פורח עליו היה נשרף, מפני עוצם השראת השכינה שהיתה שורה עליו על ידי לימודו".

מימינו אש דת למו. כמו שיש מדרגה בחיות שמקבלים על ידי התורה, כך יש מדרגות בתורה עצמה. יש את הלבוש של התורה שהוא דבר גדול מאד, 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. ויש מדרגה של 'ותומכיה מאושר', זו לא הגישה העיקרית. צריכים לדעת שהתורה היא ה'חיים' שלנו, ויש מדרגות בחיים. יש מדרגה של 'חיים' בעולם הזה, התורה מחנכת את האדם, מתרבתת אותו, מרוממת אותו ומקדשת אותו. ויש שהתורה נותנת שכר בעולם הזה. אבל את העיקר צריכים לדעת, כמה שזוכים יותר להאמין בתורה, ללמוד את התורה בקדושה, לדעת שהתורה זה הדבר שמחבר בין כלל ישראל להקב"ה, 'קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא', על ידי זה זוכים להתחבר לרבש"ע, וזו כבר מדרגה אחרת לגמרי.

בשעה שאנחנו מתקרבים ל'זמן מתן תורתנו', ואנחנו הולכים לעבור את היום הזה בשמחה, וזו השמחה שלנו, צריכים להיזהר שלא להוריד מהכרת הערך של התורה - 'עץ חיים' היא למחזיקים בה', לא להסתפק רק בחלק מהתורה, ולא בשטחיות של התורה, אלא לדעת שהתורה הקדושה היא מהעליונים. וצריכים לזכות כמה שיותר, אבל כל אחד כפי ההשגה שלו, כך הוא צריך לגשת עם אהבת התורה, וצריך להכין את עצמו להכיר מה זה התורה, ולרצות להתחבר עם זה, לדעת שזה החיים שלנו, וכל אחד לפי מה שהוא משיג, כך הוא יקבל, מהתורה מקבלים כמה שמכינים את עצמנו אליה.

בשעה שמתקרבים ל'זמן מתן תורתנו', צריכים לזכור את המאמר בירושלמי, שהביאו התוס' בחגיגה (דף טו.). כתוב (קהלת ז, ח) **"טוב אחרית דְּכָר מֵרֵאשִׁיתוֹ"**, ואמר 'אחר' שרבי עקיבא פירש את הפסוק הזה, טוב אחרית דבר - מראשיתו, כדי שתהיה 'אחרית טוב' צריך שתהיה 'ראשית טוב'. אמר 'אחר', 'בי הוה המעשה'. 'אחר' היה תנא, והגיע לפרדס, 'אחד היה בינינו' כתוב עליו, אבל בסוף הוא נפל, ולמה הוא נפל. 'אחר' סיפר שבשעת ה'ברית' שלו אבא שלו כיון מחשבה שלא לשם שמים, ולכן ההתחלה שלו לא היתה טובה. ומסופר שם שבשעה שנתאספו שם התנאים וחיכו ל'ברית', הם ישבו ועסקו בתורה, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, ואביו של 'אחר' ראה את זה ואמר, 'הואיל וכך כחה של תורה, אם יתקיים הבן הזה, לתורה אני מפרישו', וכתוב שם, 'לפי שלא היתה כונתו לשמים, לפיכך לא נתקיימו בו'. 'לפי שלא היתה כונתו לשמים' הכוונה, שהוא לא ניגש לתורה כמו שניגשים לעבודת ה', וכמו שכתוב בתורה הקדושה שיציאת מצרים מביאה ל'למען תהיה תורת ה' בפיך', הרי יש לך רבש"ע, יש 'עול מלכות שמים' ויש 'עול מצוות', ויש את התורה שהיא מקרבת להקב"ה, אם כן, היה חסר לו ב'לשמים'.

אנחנו שומעים כאן כמה זהירות צריכה להיות בהתחלה, אמנם כתוב 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', הכוונה ב'אמצע', אבל 'לכתחילה' צריכים לגשת לתורה עם ה'לשמה' של התורה, עם ההכרה האמתית של התורה הקדושה, להתרגש, לשמוח ולשאוף, ולא להחסיר 'לכתחילה' ב'קבלת התורה', כי אם ח"ו חסר ב'התחלה', אזי ישנה בעיה בכל הבנין כולו.

בזמן שמגיעים ל'זמן מתן תורתנו', הרי זו ה'התחלה', הרי עכשיו אנחנו שמחים עם 'קבלת התורה', לא כמו ב'שמחת תורה' שאנחנו שמחים עם מה שיש לנו מהתורה, אלא

ב'שבועות' אנחנו שמחים עם מה שקבלנו את התורה. אם כן, צריכים לגשת לתורה כמו ב'התחלה', ואם כן, כמה אנו צריכים להכין את עצמנו. וזה, כאשר אדם עוסק בתורה, בימים אלו, בהתמדה, בקדושה ובטהרה, והוא עוסק בתורה עם עמלה של תורה, כמה שהוא יכול, וברציפות כמה שאפשר, כך שלימוד התורה עצמו יעורר בו את אהבת התורה וקדושת התורה. וכאשר עוסקים בתורה על מנת לקיים, וכמו שכתוב בגמרא (ברכות יז.) "תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים", אומר רש"י, "עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומעשים טובים", בשעה שהלימוד הוא יחד עם לימוד המוסר, ודקדוקי מעשה.

וההכנה הראויה היא, בשעה שניגשים לתורה של הקב"ה, תורה שמחברת להקב"ה. וכיצד עושים את זה, הרי בשעה שלומדים צריכים לחשוב רק על הלימוד, אבל לפני הלימוד כיצד עושים את זה. זהו היסוד שקיבלנו מרבותינו, שמתפללים תפילה טובה, שבתפילה מתחברים עם הרבש"ע, תפילה של 'פסוקי דזמרה' ו'ברכות השחר', תפילה של 'שמע ישראל' עם ברכותיה, תפילה של 'שמונה עשרה' עם 'קדושה דסידרא', עם 'קדיש' ועם 'קדושה'. בשעה שמתפללים תפילה שמזכירה לנו את הקב"ה, ולאחר מכן ניגשים ללמוד את התורה, אזי התורה תהיה תורה של קדושה, זוכים לתורה אחרת. וכמו שכתוב בחז"ל שמי שמסמך תורה לתפילה 'זוכה ומקבל פני שכינה' שנאמר 'ילכו מחיל אל חיל וגו'.

בתקופה הזו, אין לנו את הנתונים הרגילים, יש לנו תקופה של 'בירור', תקופה שאפשר לגדול ולגדול, וח"ו אפשר גם ליפול, השנה היא שנה של פנימיות, צריכים לעבוד רק עם פנימיות, אין לנו את החיצוניות בצורה מספקת שתוכל אותנו להיכן שצריכים להגיע, ממילא, רק עם הכנה בלימוד ובמחשבה, לחשוב קצת כל יום על אהבת ה' יתברך ועל אהבת התורה, עוד מחשבה ועוד מחשבה, לקבל מזה הרגשה, כי כאשר חושבים נפתח הלב לאט לאט. כך נזכה להגיע בהכנה הראויה ל'זמן מתן תורתנו'. אומר הרמב"ן, חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם. וכך, בעזרת ה', נעבור 'שבועות' מיוחד במינו, 'שבועות' כזה שייזכר בהיסטוריה שלנו, 'שבועות' שבנוי על פנימיות. ונראה כי עיקר ההחלטה ב'שבועות' צריכה להיות, שאחרי 'שבועות' בעז"ה נעשה 'התחלה' חדשה, כלומר, ש'שבועות' יהיה התחלה לאחר כך, כי הרי אנחנו לפני 'שבועות', ולדאבוננו אנחנו לא בצורה הראויה כמו שצריכים להיות, אבל נקווה שאחרי 'שבועות' נוכל להתחיל. אם כן, 'קבלת התורה' של 'שבועות' היא להכין את עצמנו שאחרי 'שבועות' תהיה לנו 'התחלת זמן חדש', עם כל הכח ועם כל המרץ.

ה' יתברך יעזור לנו שנזכה בימי הספירה האלו להתקרב לחג הזה, להכין את עצמנו, ושנזכה ל'בירור' טוב, לקבל 'ציון' טוב מאד מהקב"ה, ונגדל על ידי זה. 'חזקו ואמצו לבבכם', כמה שנתחזק כך הקב"ה יעזור לנו לגדול ולהצליח בסיעתא דשמיא, ולזכות לנצח נצחים לחיי עולם בעולם הזה ובעולם הבא, כל אחד ואחד.

נכתב ע"י אחד השומעים
והוגה ע"י מורינו המשגיח